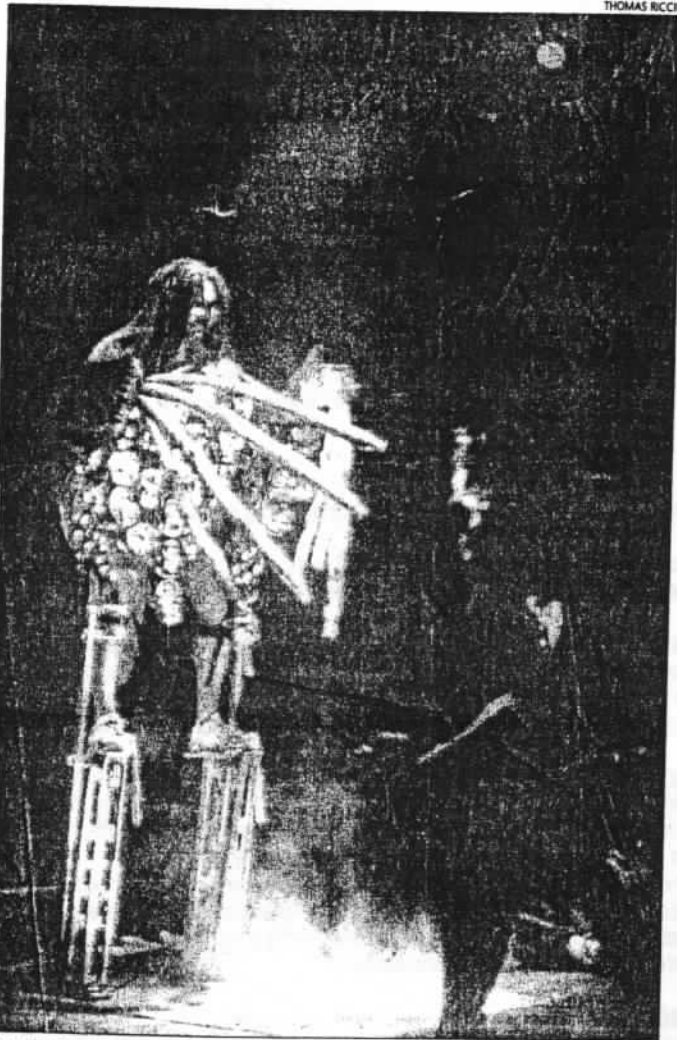

HELSINGIN SANOMAT

Helsingin Sanomat, keskiviikkona 1. syyskuuta 1993

KULTTUURI

Alaskalainen
Thomas
Ricco
elvyttää
teatteri-
ryhmissään
pohjoisten
kansojen
omaa muistia

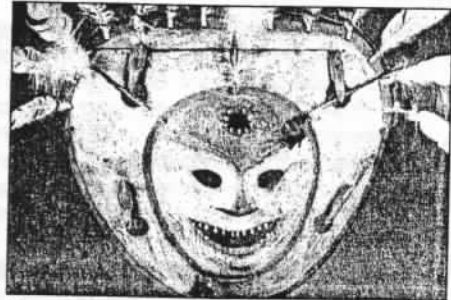

Teatteriversio vieressä yhäällä olevasta vanhasta eskimoshamaanista.

THOMAS RICCO

Shamaanilla oli suuret kädet pahojen henkien pyydystämiseen.

Museon kätöistä löytynyt eskimonaamio.

Alkuperäiskulttuurit eivät ole muotishamanismia

KIRSIKKA MORING
Helsingin Sanomat

YK:n kalenteriin merkitty alkuperäiskansojen vuosi on tuonut estradeille kasapitiin erilaisia "shamaaneja" ja muita rummun heittäjiä. Ne, alkuperäisyydestään tullut eksotiikkaa, kulttuuriturismia.

Mitä todella tiedämme näiden kansojen nykyelämästä, ja miten erilaisiin kulttuureihin voi sukeltaa pientä syvennystä?

Alaskalainen teatteriohjaaja ja Fairbanksin yliopiston teatteritieteen professori Thomas Ricco on tehnyt jo vuosikausia työtä pienien pohjoisten kansojen teatterissa. Hän on tutkinut Alaskan juk-eskimoiden ja Grönlannin inuittien traditioita mm. yhdessä maailmankuuluksi nousseiden *Silamit*- ja *Tuma*-teattereiden kanssa.

Ricco on juuri saanut valmiiksi koillis-Siperiassa, jakuuttien kansallisteatterissa ohjaamansa esityksen *Sardana*. Ricco on työskennellyt myös Afrikassa zulujaen parissa.

"En ole antropologi", Ricco

Thomas Ricco pyrkii työssään välttämään kulttuurisen turismin.

ensimmäiseksi toteaa. "Olen pragmatikko, ja tärkein tavoitteeni on yhdessä esittävän ryhmän kanssa etsiä heidän kulttuurilleen ominaiset teatterin muodot ja ilmaisukieli."

Ricco etsii tapoja siirtää kansan vanhat traditiot moderniin, tässä ajassa oleviin yhteiskunnallisiin, poliittisiin ja inhimillisiin ongelmiin. Hän pyrkii myy-
juurille etsien voimaa ja ilmaisu-
keinoja ajankohtaisille, usein tu-
lenaroillekin poliittisille aiheille.

Sanat jäävät etteriin

Kulttuurien kohtaaminen on Riccolle tärkeämpää kuin kulttuurinen säilöminen, joka pahimmillaan johtaa eristämiseen.

KAI HONKANEN / HS

Uuteen työhön ryhtyessään Ricco häviää historiallisiin arkitoihin, etsiä perinteestä saatavat tutkimus- ja kuvamateriaalit, kunnan tarinoita ja lauluja.

"Sen jälkeen seuraa tärkein vaihe. Elän rytmieni kanssa, otan osaa heidän arkipäivääni. Minun on tärkeä tietää, että jos zulu-nyttelijä ei saanu sovittuun harjoitukseen, syy ei ole hänessä tai minussa vaan Etelä-Afrikan mellakoissa. Hän on joutunut vankilaan, tai hänen kotipihallaan on ammuskelu."

Tärkeintä ja myös vaikeinta on Ricciou mielestä välittää kulttuurin turisiin ja löytää tilalle yhteinen kieli. Ricco itse on temperamenttinen pikapuhuja. Hänen työtoverinsa eskimot taas eivät juurikaan puhu.

"Eskimot uskovat, että jokainen julkilausuttu sana jää ikuisesti kierrättämään ettertiin. Siksi ei pidä puhua turhia sanoja. He saattavat tulla luokseni, istuvat puoli päivää huoneessani sanomatta suunakaan – ja läviväät yhtä vähin äänin kuin tulivat."

Niinpä hän tutki eskimoryhmän kanssa ihmisille ominaista liikekieltä ja löysi yhteensä yli

500 tyypillistä elettä, joilla eskimot sanojen sijasta ilmaisevat itseään ja tunteitaan.

Kommunikaatio on läsnäolossa, eleissä, tavassa kuunnella tilaa. Eskimokulttuurissa aika, rytmi ja hiljaisuus poikkeavat täysin omastamme.

Sensorinen muisti siltana traditioon

Usein Ricco on saanut huomata olevansa siltana traditiosta nyky-
aikaan, traditiota opettaja ja elvyttäjä.

"Sekä eskimot että zulut – neuvostokulttuurissa kasvaneista jakuuteista puhumattakaan – on kammoitu juuritaan niin täysin, että omat perinteet ovat heille vieraita. Yritämme yhdessä työskennellä sensorisen muistin kanssa."

Läike- ja eleümüsti on ihmisissä syvällä, mutta sen esiin houkuttaminen on mahdollista erilaisissa harjoitusprosesseissa. Ricco on yhdessä näyttelijöidensä kanssa tutkinut pohjoisille kansoille ominaista transsiperinnettä ja siirtänyt osin siitä teatteri-ilmaisuun.

"Mutta perinteiden, vanhojen

naamioiden tai transsitekniikoiden kanssa työskenneltäessä on oltava äärimmäisen varovainen ja hienovarainen." On otettava huomioon kulttuurien omat logiikat ja mekanismit, jotka voivat johtaa yllättäviin tilanteisiin.

Jakuutit ovat vuosituhansien ajan harjoittaneet kurkkukäynnillä tuotettua olango-laulusia. Näyttelijöistä vain harvat osasivat siitä enää, Ricco kertoo.

Moskovassa koulutetut näyttelijät työskentelevät kuitenkin Stanislavskin oppien mukaan, joilla ei ole paljonkaan yhteistä taigan ihmisten fyysisen ilmaisuuden kanssa.

Näyttelijät opiskelivat itsellään, toisistaan irronneiden mielen ja fyysikan jälleenyhdistämisestä. "Ohjaajans etsin todellista kommunikaatiota ja annan kimmokkeitä, joita näyttelijät itse työstävät, ideovat ja syventävät."

Tuloksena oli uudella tavalla vapautunutta teatteri-ilmaisu, jota näyttelijät inekin hämmästyivät.

Suomessa Ricco neuvotteli yhteistyöstä Sambian yhteisöteatterissa jo toista vuotta työskentelevän Michael Renlundin kanssa.

HELSINKI MESSENGER, 1 September 1993

**INDIGENOUS CULTURES ARE NOT FASHIONABLE SHAMANISM
ALASKAN THOMAS RICCIO IS REVITALIZING WITH HIS THEATRE GROUPS THE MEMORY OF THE NORTHERN PEOPLE**

Taking the stage in this United Nations year of indigenous peoples have been all kinds of so called shamans and any variety of people with drums. What is an indigenous phenomenon has become something exotic and a sort of cultural tourism.

What do we really know about the modern way of life of indigenous people and how can we go into the depth of the reality of their lives? Alaskan theatre director and university professor, Thomas Riccio, has done work over the years with small theatre groups of the people of the north. His research has been primarily in Alaskan Yup'ik and Greenlandic Inuit traditions. Working for example with the world famous Tukak and Silamuit theatres; his own group in Alaska is Tuma Theatre.

Riccio has just recently returned from northwestern Siberia where he completed a production with the Sakha National Theatre; the play he directed there was called 'Sardana.' Riccio has worked also in Africa with the Zulus. "I'm not an anthropologist" Riccio states for an opening. "I'm a pragmatist and my most important objective is to work together with a given cultural group in search of the most vibrant and meaningful forms and language of theatrical expressions."

Riccio searches for different ways and means to transplant a people's traditional performance culture into a modern expression to address existing social, political, and human concerns. He tries to find his way to the roots of a culture's myths in the search for the power and origins of a culture's expression. Once he has the core of a culture's expression he applies what he has found to explore contemporary themes and topics that are often controversial and sometimes sacred.

THE WORDS REMAIN IN ETHER

The meeting between the cultures is more important to Riccio than conserving cultures which he believes can, in the worse case, lead to cultural isolation.

When he starts a new production, Riccio disappears into the depths of historical archives and museums to reconstruct a culture's performance tradition through researching visual and photographic materials, folk tales, mythology, and songs.

"After that follows the most important phase that leads to production. I live with my groups, taking part in their everyday life. It is very important for me to understand their everyday life. For instance, if a Zulu actor in South Africa is not coming to rehearsals on time I must consider that it may be because of a demonstration, or possibly his arrest, or because of violence in his area." The most important and most difficult thing, according to Riccio, is to avoid cultural tourism and find instead a common language.

Riccio himself is an expressive and fast speaking personality. His Eskimo colleagues, on the other hand are the opposite in their stoicism and shyness. "Some Eskimos believe that every uttered word lives forever in the ether. That's why you shouldn't talk too much or there will be too many words. Sometimes they come just to sit with me for a half an hour at a time in my office without saying a word. Then they disappear as silently as they came."

He researched with his Eskimo group the primary traditional movements of Eskimo performance and identified over 500 movements and gestures that the Eskimo use instead of words to express feelings and themselves. "Communication is in the presented gestures and not in words and we must listen instead to the space. In Eskimo culture time, rhythm, and silence are totally different than our own conception."

SENSORY MEMORY AS A BRIDGE TO A TRADITION

Very often Riccio has noticed that he has become a bridge between tradition and contemporary times; often times he finds himself a teacher of tradition as well as its revitalizer.

"Both Eskimos and Zulus, as well as those that have lived within Soviet culture, have all been removed from their cultural roots. So thoroughly is the removal that many times their own traditions are alien to themselves. We try work together with a process of cultural sensory memory.

"Movement and gesture memory in humans runs deeply, however it is difficult at times to identify it, so a variety of processes and rehearsal techniques must be applied." Riccio, together with his actors, have studied the trance traditions of the Arctic peoples and has transplanted some parts of it to his theatrical process and expression. "But the traditions of trance and mask techniques must be in harmony with the process and you must be extremely sensitive and careful. You must take into consideration the logic of the given culture and the dynamics of the inter-cultural event. The mechanisms provoked by trance can lead to very surprising and unpredictable situations."

"The Sakha have performed for thousands of years an astonishing style of throat singing, however only a few of the professional actors I worked with were able to perform it" Riccio tells.

"They are trained in Moscow and so they work according to the teaching of Stanislavski which doesn't have much to do with the people of Sakha and their physical expression. The actors must instead study themselves which includes the re-uniting of mind and body."

"As a director I search for real communication and I give impulses that actors may work through, provoke ideas and improvisations. As a result new and fresh and liberated theatrical expression evolves which sometimes surprises the actors themselves."

Riccio was in Finland negotiating a cooperative project with Zambian 'people's theatre' groups and Micke Renlund who has been working with such groups for over two years.

Photo captions: (up left) A recent theatrical version of an Eskimo shamanistic upper world being; (up right) A traditional shaman has huge hands to trap evil spirits; (down right) This Eskimo mask was found in the depths of a museum; (down left) Thomas Riccio tries in his work to avoid cultural tourism.